

KDO JE KDO V DĚJINÁCH ČESKÉ LINGVISTIKY

Kateřina Hurtíková

ČERNÝ, J., HOLEŠ, J. a kol. *Kdo je kdo v dějinách české lingvistiky*. Praha: Libri, 2008. ISBN 978-80-7277-369-5.

Slovník *Kdo je kdo v dějinách české lingvistiky* vyšel v pražském nakladatelství Libri v roce 2008. Autoři Jiří Černý a Jan Holeš s podporou Grantové agentury České republiky vytvořili publikaci, která v současné vědecké literatuře nemá konkurenci. Během tříletého projektu shromáždili 595 medailonů významných lingvistických osobností, z toho přibližně v polovině případů se jedná o jazykovědce stále žijící.

V oblasti slovníkových jazykovědných publikací nenalezneme mnoho příruček. V roce 2007 byla vydána kniha *Rozhovory s českými lingvisty I*, která přináší rozhovory s deseti předními českými jazykovědci (prof. F. Danešem, prof. E. Hajičovou aj.). Spíše než přehled významných jmen přináší detailnější vzhled do života „deseti vyvolených“. Druhý díl publikace však zatím nevyšel.

Slovníkem, který se snad přibližuje knize *Kdo je kdo v dějinách české lingvistiky*, je online *Slovník osobností jazykovědné bohemistiky*, který vytvořili akademičtí pracovníci Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (dostupný na http://kcjl.modry.cz/studenti/sl_index.htm). Tato práce přináší 551 statí, které však od března 2007 nebyly doplňovány. Kromě českých lingvistů v seznamu nalezneme také zahraniční vědce, kteří se českou lingvistikou zabývali a ovlivnili ji. Dostupný je také odkaz na seznam nečeských bohemistů. Ve slovníku jsou hesla také mnoha akademických pracovníků působících na všech českých univerzitách – Katedru českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci zastupují Hana Marešová, Miloš Mlčoch, Květoslava Musilová, Milan Polák, Zbyněk Šiška a Marie Zouharová. Slovníková hesla však nepřináší nic nového, obsahují informace o tom, kde jazykovědci studovali, kde v současnosti působí, a seznam jejich prací.

V této „společnosti“ je publikace *Kdo je kdo v dějinách české lingvistiky* skutečnou perlou. Rozsahem jen o málo přesahuje počet hesel uvedených ve slovníku Pedagogické fakulty UK, přesto přináší nesrovnatelně více informací o jednotlivých osobnostech. Žádný slovník nemůže uvést všechny autory,

kteří se daným tématem zabývali, ale Jiří Černý a Jan Holeš dokázali vytvořit reprezentativní soubor nezapomenutelných a nepostradatelných jazykovědných osobností. Ve slovníku jsou zařazeni vedle českých osobností také čeští lingvisté žijící v zahraničí (např. H. Lehečková) i zahraniční jazykovědci, kteří se zabývali bohemistikou (P. J. Šafařík, N. S. Trubeckoj aj.). Nalezneme zde také významné osobnosti české historie, které položily základy vědecké činnosti na poli jazykovědném (např. J. A. Komenský). Autoři se však nezaměřili pouze na „zasloužilé“ bohemisty, kteří se stali nepřehlédnutelnými ikonami české jazykovědy, ale dali prostor také mladším, perspektivním lingvistům.

Oproti jiným publikacím je zajímavější také výstavba slovníkových hesel. Nepřináší pouze strohý výčet publikací lingvistů, místo toho jsou hesla rozdělena na několik částí. V úvodu nalezneme osobní informace o jazykovědci, poté místa jeho studií a seznam působišť. Následuje chronologicky uspořádaná bibliografie významných prací autora. V závěru každého hesla nalezneme abecední seznam dostupných informačních zdrojů a použité literatury.

Členění celé knihy je velmi přehledné. V předmluvě autoři objasňují motivaci vzniku této publikace, kritéria pro zařazení lingvistů do slovníku a strukturu hesel. Následují seznamy zkratk užitých v knize a seznam šifer autorů jednotlivých medailonů (mezi známými jmény autorů hesel nalezneme také vyučující Pedagogické fakulty UP Milenu Krobotovou a absolventku téže fakulty Lenku Melkovou). Podnětným impulsem je zařazení stručného shrnutí o vývoji české lingvistiky (s. 22–28). Hlavní částí publikace je abecední seznam jmen jazykovědců. Hesla dosahují průměrně rozsahu 1–3 strany, podávají tedy všechny podstatné informace nezbytné pro orientaci v problematice. Jediné, co v knize snad chybí, je abecedně řazený jmenný rejstřík lingvistů uvedených ve slovníku. Pokud si chceme ověřit, zda je některý lingvista zahrnut ve slovníku, nezbyvá nám než hledat přímo v heslech. To nezabere mnoho času, přesto by vyhledání v rejstříku bylo jednodušší.

Vysoký počet hesel naznačuje, že se jedná o velice rozsáhlou publikaci. Vedle „lingvistických klasiků“ (N. S. Trubeckoj, R. Jakobson aj.) ve slovníku nalezneme mnoho jmen perspektivních osobností, které kromě působení na univerzitách a v ústavech přinášejí stále nové vědecké poznatky a tak dále rozšiřují svůj vliv na oblast jazykovědy. Také Katedra českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty UP se v knize prezentuje hned několika medailony – Milena Krobotová se věnuje stylistice, rétorice a jazykové kultuře, Miloš Mlčoch didaktice českého jazyka a jazyku žurnalistiky, doménou Marie Zouharové je didaktika českého jazyka a syntax. Zbyněk Šiška, který působil na stejném pracovišti, se

zabývá fonetikou, fonologií, morfonologií a onomaziologií, nezanedbatelná je také jeho publikační činnost v oblasti poezie.

Přestože v knize *Kdo je kdo v dějinách české lingvistiky* nenalezneme vše, jedná se o jedinečnou slovníkovou publikaci. Nabízí vskutku široký přehled v oblasti české jazykovědy, každý tedy jistě nalezne požadované informace. Díky seznamu uvedené literatury a zdrojů u každého hesla také zjednodušuje práci při dalším vyhledávání informací. Nejedná se tedy jen o další z řady slovníků, ale o nezbytnou příručku, která by neměla chybět v knihovně žádného akademického pracovníka.

Mgr. Kateřina Hurtíková

Studentka 1. ročníku doktorského studijního programu

(obor Pedagogika se zaměřením na český jazyk a literaturu)

Pedagogická fakulta Univerzity Palackého

Žižkovo náměstí 5

771 40 Olomouc

KaterinaHurtikova@seznam.cz